

ANNALS OF GASTRONOMY AND TOURISM STUDIES

ISSN: 3023-7823

Journal homepage: www.agats.org

Received: 24.01.2025

Accepted: 29.03.2025

Annals of Gastronomy and Tourism Studies, 2025, 2(1), 15-25

Araştırma Makalesi (Research Article)

TÜRKİYE’NİN SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (EVALUATION OF HEALTH TOURISM POTENTIAL IN TÜRKİYE)

Yasemin KAYA^{1*} (orcid.org/ 0009-0000-6140-5691)

¹Bağımsız Araştırmacı, İstanbul, Türkiye

Özet

Sağlık turizmi günümüzün en önemli turizm trendlerinden biri olarak ifade edilmektedir. Özellikle turizmi 12 aya yaymak isteyen ülkeler bu pazardan pay almak özel çaba sarf etmektedir. Bu ülkelerden biri de Türkiye’dir. Bu bağlamda yürütülen araştırma kapsamında da Türkiye’nin sağlık turizmi potansiyelinin özellikle medikal turizm alanında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda da Türkiye’ye Sağlık Turizmi nedeniyle gelen yabancı turistlerin maddi getirileri ve Türkiye’yi tercih nedenleri araştırılmıştır. Ayrıca sağlık uygulaması nedeniyle oldukça ilgi çekici düzeyde tercih edilen Türkiye’nin bu imkândan tam olarak yararlanıp, yararlanamadığı konuları ele alınmış ve bu kapsamda değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında daha önce bu konuda yapılan çalışmalar incelenmiş ve Türkiye ekonomisine maksimum faydayı sağlayacak yöntem ve yolların tespitine ilişkin turizm sektörüne ve turizm anlamında karar vericilere çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Medikal Turizm, Türkiye.

Abstract

Health tourism is one of the most important tourism trends of today. Especially countries that want to spread tourism to 12 months are trying to get a share from this market. One of these countries is Turkey. Within the scope of the research conducted in this context, it is aimed to evaluate Turkey's health tourism potential, especially in the field of medical tourism. In this context, the financial returns of foreign tourists coming to Turkey due to health tourism and the reasons for their preference for Turkey have been investigated. In addition, the issues of whether Turkey, which is preferred at a very interesting level due to its health application, has fully benefited from this opportunity have been discussed and evaluations have been made in this context. Within the scope of the research, previous studies on this subject have been examined and solution suggestions have been made to the tourism sector and decision makers in terms of tourism regarding the determination of methods and ways that will provide maximum benefit to the Turkish economy.

Keywords: Health Tourism, Medical Tourism, Türkiye.

Giriş

Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte insanların birinden haber alması kolaylaşmıştır. Bu durum da sağlık turizmi gibi insanların tıbbi ya da estetik amaçlı seyahatlere katılımını hızlandırmıştır (Kuzhan ve Gönen, 2024). Sağlık turizminin klasik turizm anlayışına göre daha fazla gelir getirici özelliğinin bulunması da ilgili pazardan pay almak isteyen ülkelerin iştahını kabartmaktadır (Şafak vd., 2022). Bu bağlamda da ülkelerin sağlık turizmine yönelik yatırımları her geçen gün daha da artmaktadır (Barca vd., 2013). Buna paralel olarak da sağlık turizmi ülkelerin turizm gelirleri

* Sorumlu yazar: just_jasmine@hotmail.com

DOI: 10.69527/agats.2025.12

içerisindeki payını giderek artırmaktadır. Bu durum ülkelerin sağlık turizmine bakış açılarını ve sağlık turizmden beklentilerini olumlu yönde etkilemektedir.

Araştırma kapsamında Türkiye'nin sağlık turizmi potansiyelinin incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle de Türkiye için önemli bir gelir yaratıcı etkisi olan sağlık turizminin alt başlığı medikal turizm potansiyeli incelenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (2024) verileri incelendiğinde Türkiye'yi medikal turizm amacıyla ziyarete edenlerin 10.000-12.000 dolar gelir sağladığı görülmüştür. Bu sayı genel olarak sağlık turizmi amacıyla ziyaret edenlerde ise 2.000-3.000 dolar civarında gerçekleşmektedir. Bu durum da araştırmayı ve mevcut durumun tespit edilmesini önemli kılmaktadır. Yapılan çalışmada araştırmanın odaklandığı grup Türkiye vatandaşı olmayan ve hayatlarında meydana gelen zorunlu veya keyfi sağlık uygulamalarının icrası konusunda Türkiye'yi tercih eden bunu yaparken de ülkenin turizm kitlesinde bir mevcudiyet oluşturan kişilerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında sağlık uygulaması nedeniyle yüksek düzeyde tercih edilen Türkiye'nin bu imkândan tam olarak yararlanıp, yararlanamadığı konuları ele alınmış ve değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında daha önce bu konuda yapılan çalışmalar da incelenerek Türkiye ekonomisine maksimum faydayı sağlayacak yöntem ve yolların tespitine ilişkin çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu durumun hem araştırmanın önemini hem de özgün değerini oluşturduğu düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Araştırmanın kavramsal çerçeve başlığı altında öncelikle turizm, turist ve sağlık turizmi kavramları ele alınmıştır. Devamında ise Türkiye'de gerçekleşen sağlık turizmi faaliyetleri ile ilgili incelemeler yapılmıştır.

Turizmin Evrimi içerisinde Sağlık Turizmi

Turizm neredeyse insanlık kadar eski bir kavram olarak ifade edilmektedir. 20. yüzyıl ile birlikte tüm dünyada turizmle alakalı önemli adımlar atılmıştır ve turizm 21. yüzyıl ile birlikte de her geçen gün insan hayatının vazgeçilmez bir ögesi haline gelmiştir (Akoğlan-Kozak vd., 2013). Turizm ile ilgili birçok tanımlama bulunmaktadır. Bu tanımlamaların ortak olarak birleştiği bir tanıma göre turizm; dinlenmek, eğlenmek, doğayı, çevreyi ve dünyayı tanımak, tecrübe edinmek veya sadece boş vakitleri değerlendirmek ve zaman geçirmek gibi çeşitli amaçlarla yapılan gezilerin ve bir bölgeye, destinasyona yada ülkeye turist çekmek için yapılan ekonomik ve kültürel faaliyetlerin tamamı olarak ifade edilmektedir (Kozak vd., 2024). Turizm ve turizm faaliyetleri insanların yalnızca bir yerden başka bir yere gitmesi değil farklı amaçlarına, isteklerine ve ihtiyaçlarına hizmet eden bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Turizm ile insanlar hem yabancı ülkelerin, hem de kendi ülkelerindeki bölge dışındaki güzel ve ayrıcalıklı yerlerin ve ayrıca daha eski zamanlarda yaşamış insanların bıraktıkları mirasın farkında olmakta ve hayata farklı açılardan bakabilmektedirler (Civelek, 2010). Turizmin yarattığı etkilerin başında da ziyaret edilen bölgenin, destinasyonun ya da ülkenin ekonomik ve sosyal hayatına yaptığı katkılar gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, turizm faaliyetleri bölge ekonomileri üzerinde katma değer yaratmaktadır (Sarı ve Oğuz, 2018). Turizm ile ilgili diğer bir önemli kavram ise turist kavramıdır. Turist ise dinlenmek, gezmek, eğlenmek, yeni şeyler görmek ve tanımak gibi amaçlarla turizm faaliyetlerine dahil olan kişi, gezgin, seyyah gibi insanların genel adıdır (Kozak vd., 2024). Günümüz turistleri ise daha çok deneyimleri ve beklentilerini karşılamak amacıyla turizm faaliyetleri içerisinde var olmaktadır. Bu beklentiler ve istekler ise rekabet ortamının yükselmesine neden olmaktadır.

Günümüz rekabet koşullarında turizm ülke ekonomileri için vazgeçilmez bir değer olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda da turizm potansiyeline sahip olduğunu düşünen tüm ülkeler büyük turizm pastasından pay almaya çalışmaktadır (Zengin, 2010). Coğrafi konumu veya iklimi nedeniyle klasik turizm olarak tanımlanan deniz, kum ve güneş turizminden pay alamayan ya da farklı turizm türlerinden de pay almak isteyen ülkeler gözlerini alternatif turizm çeşitlerine dikmektedir. Alternatif turizm çeşitlerini ise aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Çavdırılı, 2019):

- Kırsal turizm

- Yayla turizmi
- Kent turizmi
- Kültür turizmi
- Av turizmi
- Kongre turizmi
- İnanç turizmi
- Hava sporları turizmi
- Mağara turizmi
- Kuş gözlemciliği turizmi
- Sağlık turizmi

İlgili turizm çeşitlerini daha da artırmak mümkündür. Ancak bu araştırma kapsamında son yılların en popüler alternatif turizm çeşitlerinden biri olan sağlık turizmine üzerine odaklanılmıştır. Sağlık turizmi son yılların en mühim konularından biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle dijital teknolojilerde yaşanan gelişmeler ile sağlık turizmi gün ve gün daha çok turistlerin katıldığı bir turizm çeşidi haline almıştır (Sevim vd., 2024). Bu bağlamda da öncelikle sağlık turizmi kavramının tanımlanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir. Sağlık Turizmi, sağlığın korunma altında tutulması, iyileştirilmesi ve hastalıkların tedavisi amacıyla bulunulan yerden farklı bir mekâna seyahat edilmesi ve ulaşılan yerde minimum 24 saat kalınması ile sağlık imkânlarından ve turizm olanaklarından faydalanılması olarak tanımlanır (Kantar ve Işık, 2014). Sağlık turizmi aynı zamanda medikal turizm, termal turizm, Wellness ve SPA turizmi gibi çeşitli alt başlıkları ele alan çatı bir kavram olarak kullanılmaktadır (Temizkan, 2015).

Medikal Turizm

Medikal turizm turistlerin tıbbi hizmet almak amacıyla sürekli ikamet ettikleri yerden ayrılmasını ifade eden sağlık turizmi çeşidi olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2012). Sağlık hizmeti alacak olan turistlerin iyilik durumunun gelişmesine katkı sağlayacak yapılabilecek tıbbi işlem veya etkinliklerini içermektedir. Hastalığın tedavisi hususunda ise; tıbbi check-up, kalp ameliyatı, protez takılması, sağlık taraması, kanser tedavisi, organ nakilleri, nöroşirurji ve nitelikli sıhhi müdahale gerektirecek olan diğer işlemleri kapsamaktadır (Özdemir ve Konak, 2015). Medikal turizm sektörünün hızlı büyüyen alt sektörlerinden biri olarak ifade edilmektedir. Özellikle son yıllarda tıbbi amaçların yanında estetik amaçlarla da başlayan sağlık turizmi hareketleri medikal turizmin hızlı büyümesini sağlamaktadır. Türkiye'nin dünya geneline göre iyi olduğu sağlık turizmi çeşitlerinden biri olarak da ifade edilmektedir. Özellikle Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 10.000-12.000 dolar gelir elde edilmesi ve Joint Commission International (JCI) akreditasyonuna sahip hastanelerin sayısı gibi göstergeler Türkiye'nin bu alanda ileride de iyiye gideceğine işaret etmektedir.

Termal Turizm

Termal turizm, sağlık turizminin önemli alt başlıklarından biri olarak ifade edilmektedir. Sağlık turizmi kapsamında değerlendirilen, mineralli maden sularından faydalanılarak dinlenme, zindeliğe kavuşma ve tedavi amaçları kapsamında ve bu kullanımlardan ortaya çıkan uygulama türleri de termal turizm içerisinde değerlendirilmektedir (Şengül ve Bulut, 2019). Arkeoloji konularını içeren çalışmalarda Sümerlerin sıcak kaynak etrafında çok eski sağlık tesislerini ilk kez oluşturdukları tespit edilmiştir. Bu tesisler sağlık turizmi alanında ilk örnekler olarak değerlendirilmektedir. Termal turizm sağlıklı olma bilincinin ilk ibarelerini gösteren sağlık turizmi alt kollarından biri olarak ifade edilmektedir (Tokmak, 2015). Türkiye termal turizm açısından önemli bir destinasyon olarak kabul edilmektedir. Özellikle yüksek mineralizasyon içeriğine sahip termal su potansiyeli ve buna uygun otelcilik yaklaşımları Türkiye'yi potansiyel olarak öne çıkaran faktörler olarak ifade edilmektedir (Timur ve Oğuz, 2018). Ancak Türkiye'nin bu potansiyeli ne kadar başarılı kullanabildiği ise bir muamma olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle termal turizmin özel girişimlerden üzerinden yürütülmeye çalışılması gibi problemler Türkiye'nin bu potansiyeli kullanması önündeki temel engeller olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda ülkesel politikaların yürütülmesinin ve daha çok destek sağlanmasının gerektiği aşikârdır.

Üçüncü Yaş Turizmi

Üçüncü yaş turizmi sağlık turizminin önemli alt başlıklarından biridir. Temel olarak yaşlı bireylerin sağlık amacıyla turizm faaliyetlerine katılımını ifade etmektedir. Bu nedenle de bazı kaynaklarda yaşlı turizmi ya da geriatri turizmi olarak da ifade edilmektedir (Durmuş vd., 2022). Sağlık turizmi konusunda yaşlıların bakımına ilişkin kurulan işletmeler ve bu doğrultuda yapılan seyahatler de sağlık turizminin yeni bir türü haline gelmiş ve turizm faaliyetleri alanında yerini almıştır. Ayrıca üçüncü yaş turizmi şeklinde de bilinen bu faaliyetler yaşlı turistlerin bakımının yapılması ve rehabilitasyonuna ilişkin verilen hizmetler, bu amaçla yapılan klinik konukevleri, geriatrik tedaviye ilişkin merkezler, bu bakım evlerinde hizmet veren sertifikalı personellerce yapılan uygulamaları kapsamaktadır. Türkiye'nin 2014 ile 2018 yılları kapsamında hazırlanan Onuncu Kalkınma Planı'nda İleri Yaş Turizmi başlığında değerlendirmeler ve geleceğe yönelik planlamalar yapılmıştır (Kılınç, 2024). İlerleyen dönemlerde de ileri yaş turizmi ya da üçüncü yaş turizmi olarak ifade edilen turizm çeşidinin artacağı öngörülmektedir (Cankül, 2015). Türkiye'nin üçüncü yaş turizminde benzer özellikler taşıyan rakiplerine göre geride olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda ilgili alan ile ilgili olarak daha fazla yatırım yapılması gerektiği aşikârdır.

Engelsiz Turizmi

Fiziksel veya zihinsel engele sahip olan insanların seyahatleri ve turistik etkinliklerine adil koşullar dâhilinde katıldıkları turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır (Yılmazdoğan, 2015). Engelliler için gerçekleştirilen özel bakım gibi hizmetlerin klinik içerikli oteller ve rehabilitasyon merkezinde gerçekleştirilmesi ilgili turizm çeşidinin temel dinamiğini oluşturmaktadır. Ancak günümüz koşullarında bile engelli bireylere yönelik turizm imkânlarının yeterli olmadığı görülmektedir. Engelli bireylerin genellikle seyahatlere refakatçileriyle de katıldığı göz önüne alındığında hem işletmelerin hem de turizm sektöründe karar vericilerin engelsiz turizme yönelik yatırımlarını artırması gerekmektedir (Timur ve Oğuz, 2019). Türkiye açısından da benzer bir durum söz konusudur. Türkiye genelinde özellikle klasik turizm anlayışına göre turizm planlaması yapıldığı için engelsiz turizm alanında büyük eksiklikler olduğu görülmektedir.

Dental Turizm

Diş sağlığı turizmi olarak da tanımlanan dental turizm, diş tedavisi amacıyla farklı bir ülkeye seyahati anlatan bir turizm çeşididir. Dental turizm alanında hastaların yalnızca diş tedavilerinin gerçekleştirilmesi için değil, eş zamanlı olarak yeni bir yer ile tanışma imkânı da sunulur. Bu şekliyle hastalar; hem uygun fiyata diş tedavilerini gerçekleştirir hem de bu süreci keyifli bir tatile birleştirme fırsatına sahip olurlar. Çoğunlukla diş eti hastalıkları tedavisi, implant ve diş estetiği şeklinde işlemler için yapılan sağlık turizminin sıkça talep gören bir alt dalıdır. Dental turizm konusunda farklılık yaratmak isteyen destinasyonların ve işletmelerin diş hekimliği hizmetleri üzerine de yatırımlarını artırması gerekmektedir (Gülenç, 2019). Türkiye'nin de bu alana yönelik olarak yatırımlarını artırması pazardan alacağı büyütme açına önemli bir durum olarak ifade edilmektedir.

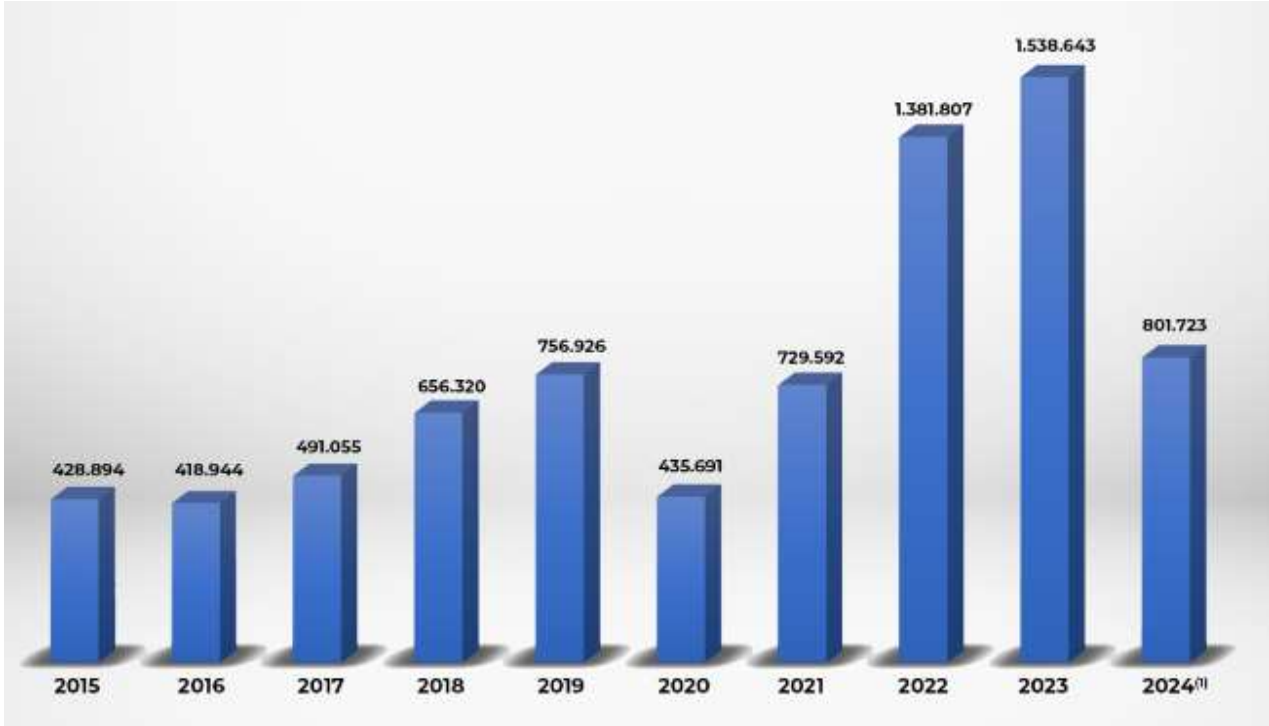
Türkiye'de Sağlık Turizmi

Türkiye özelde medikal turizm ve termal turizm alanlarında genelde ise sağlık turizm alanında önemli avantajlara ve potansiyele sahip bir ülke olarak ifade edilmektedir. 2024 yılı verileri incelendiğinde Türkiye'nin 2,5 milyonun üzerinde sağlık turistine ev sahipliği yaptığı görülmüştür. Yine 2024 yılı için yaklaşık 10 milyar dolar gelir elde edildiği tahmin edilmektedir (TUİK, 2024). Türkiye'nin sağlık turizmi açısından başlıca ziyaret edilme nedenleri ise aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Estetik ve plastik cerrahi
- Göz hastalıkları
- Diş tedavileri
- Ortopedi, fizik tedavi ve rehabilitasyon
- Organ nakli, onkoloji ve kalp damar cerrahisi

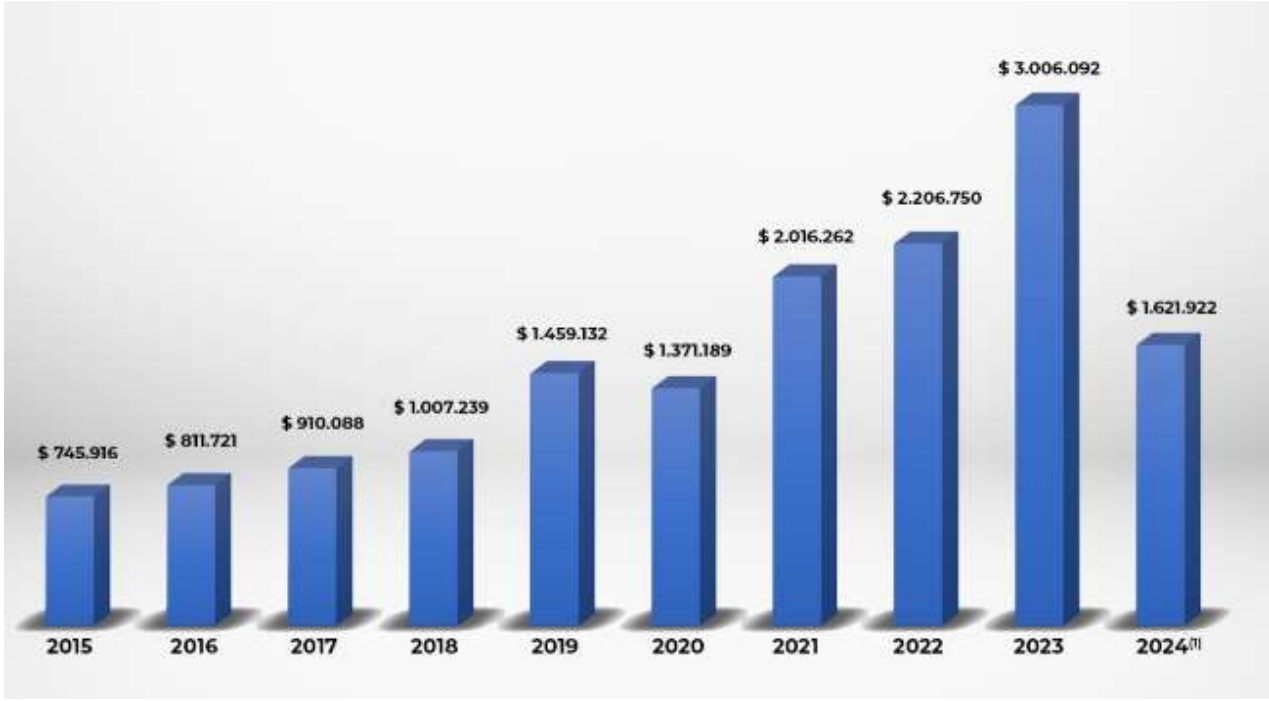
Türkiye’yi sağlık turizmi amacıyla ziyaret edenlerin temel motivasyonları incelendiğinde Türkiye’nin daha çok tıbbi ve estetik amaçlarla ziyaret edildiği görülmüştür. Türkiye’yi özellikle medikal amaçlı olarak ziyaret eden uluslararası hastalar sırasıyla en çok, kadın hastalıkları, iç hastalıkları, göz hastalıkları, tıbbi biyokimya, genel cerrahi, diş hekimliği, ortopedi ve travmatoloji, enfeksiyon hastalıkları ve kulak burun boğaz bölümlerini tercih etmektedir (Kuzhan ve Gönen, 2024). Bu bağlamda Türkiye’nin özellikle sağlık kuruluşları ile ilgili mevcut durumunun incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye’de bir kuruluşun sağlık turizmi konusunda faaliyet gösterebilmesi için “Sağlık Turizmi Yetki Belgesi” alması gerekmektedir. Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı’nın verileri incelendiğinde, 659 hastane, 201 tıp merkezi, 3147 muayenehane ve 1601 diğer sağlık tesisi olduğu görülmüştür. Bu sayılar da aslında Türkiye’nin özellikle medikal turizm açısından yeterli bir altyapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu bilgilerin yanında diğer bir önemli yetkilendirme ise JCI akreditasyonudur. JCI akreditasyonu, sağlık kuruluşlarının uluslararası düzeyde hasta güvenliği ve hizmet kalitesi standartlarına uygunluğunu belgeleyen prestijli bir sertifika olarak ifade edilmektedir. Sağlık turizmi ve sağlık turizminin diğer bileşenleri ve bunların farklı tanımlarıyla birlikte, tam olarak ölçümlenemeyen ve güvenilir olduğu konusunda bir netlik bulunmayan veriler nedeniyle, sağlık turizminin tüm pazarlar içerisindeki payını ve büyüklüğünü tahmin etmek zor olarak ifade edilmektedir (Sulku, 2017). Bu durumun temel nedeni ise sağlık turizmi amacıyla gelenlerden tıbbi ve estetik amacıyla gelenler hariç reel verilere ulaşamaması gelmektedir. Ancak Türkiye’nin sağlık turizmi ile ilgili Türkiye İstatistik Kurumu verileri aşağıdaki gibidir (Şekil 1).

Şekil 1. Türkiye’ye Gelen Sağlık Turisti Sayısı (2024 2. Çeyrek)

Şekil 1’de Türkiye’ye gelen sağlık turistlerinin istatistikleri yer almaktadır Buna göre Türkiye’yi sağlık turizmi amacıyla ziyaret edenlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. 2023 yılında ilgili turist sayısı 1,5 milyona ulaşmıştır. 2024 yılının ikinci çeyreğinde ise sayı yaklaşık 800 bine ulaşmıştır. 2024 yılının tamamında ise Türkiye’yi sağlık turizmi amacıyla ziyaret eden turist sayısının 2,5 milyon olduğu ifade edilmektedir. Şekil 2’de ise Türkiye’yi ziyaret eden sağlık turistlerinin ülke ekonomisine olan etkilerine yönelik veriler bulunmaktadır. Veriler incelendiğinde diğer turizm çeşitleri amacıyla ülkeye gelen turistlere göre oransal olarak daha fazla gelir bıraktıkları görülmektedir. Bu durum da Türkiye’nin sağlık turizmine daha fazla eğilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Şekil 2. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirleri (2024 2. Çeyrek)

Türkiye'nin sağlık turizminde nitelikli sağlık personeli, rekabetçi fiyat politikaları, coğrafi konum, akredite hastane sayısı ve otelcilik sektörüne olan yatırımları ile öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin özellikle medikal turizm alanında rakiplerine göre önemli avantajları bulunmaktadır. Bu nedenle de ilgili alana yönelik yatırımların artırılması Türkiye'nin sağlık turizmi gelirlerini ve turist sayısını artıracaktır (Timur ve Oğuz, 2018). Tablo 1'de ise Avrupa Birliği ülkeleri vatandaşlarının yurtdışına çıkış nedenlerine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Avrupa Birliği Ülkeleri Hastalarının Yurt Dışına Çıkış Nedenleri

Ülkeler	Hizmetler çok pahalı	Ulaşım olanakları kısıtlı	Bekleme listesi	Diğer	Karşılanmamış hizmet yok
Avusturya	0,2	x	x	1,6	98,0
Belçika	0,7	x	x	0,2	99,0
Güney Kıbrıs	3,0	x	x	2,8	94,1
Çekya	0,3	0,5	0,4	6,0	92,9
Almanya	6,7	0,1	1,7	7,9	83,5
Danimarka	x	x	x	0,8	98,9
Estonya	2,7	0,8	2,2	2,6	91,8
İspanya	0,4	0,2	0,7	4,9	93,8
Finlandiya	1,4	x	1,0	0,9	96,6
Fransa	1,2	x	0,2	2,1	96,4

Yunanistan	3,4	0,5	0,6	1,7	93,8
Macaristan	2,4	0,4	0,7	12,6	83,9
İrlanda	1,1	x	0,7	0,5	97,7
İtalya	3,1	0,1	1,4	2,1	93,3
Litvanya	3,7	0,4	2,3	2,9	90,8
Lüksemburg	0,4	x	x	4,3	95,2
Letonya	17,0	0,6	1,7	10,3	70,4
Malta	1,0	x	0,5	2,1	96,4
Hollanda	x	x	0,3	1,0	98,6
Polonya	7,1	0,4	2,3	6,3	83,9
Portekiz	3,8	x	0,8	0,8	94,6
İsveç	0,5	x	2,0	12,4	85,0
Slovenya	x	x	x	0,2	99,5
Slovakya	2,5	0,2	0,3	4,8	92,2
İngiltere	x	x	2,1	3,0	94,8

Tablo 1’de Avrupa Birliği ülkelerinin vatandaşlarının yurtdışına çıkış amaçları yer almaktadır. Bu bağlamda sağlık turizminin en önemli ve gelir yaratıcı alt kollarının başında da medikal turizm hareketlerinin geldiği unutulmamalıdır. Medikal turizm ile ilgili yatırımlarıyla ön plana çıkan ülkeler ise Tablo 2’de yer aldığı gibidir.

Tablo 2. Medikal Turizmde Ön Plana Çıkan Ülkeler

Malezya	Singapur	Tayland	Hindistan	Körfez Ülkeleri
2006’da 300 bin ziyaretçi gelmiş. Genel olarak ABD’den %35 ucuz Cerrahi, alternatif Tıp ABD’den %25 ucuz 8 JCI akreditasyonu	2006’da 410 bin ziyaretçi gelmiş. ABD’den %35 ucuz 9 JCI akreditasyonu	2006’da 1,2 milyon ziyaretçi gelmiş. ABD’den %30 ucuz 3 JCI akreditasyonu	2007’de 450 bin ziyaretçi gelmiş. ABD’den %20 ucuz 24 JCI akreditasyonu	Üst düzey hizmet sunan “Sağlık Hizmetleri Şehri” kurulmuş. 81 JCI akreditasyonu (34’ü S. Arabistan)
Macaristan	Meksika	Kosta Rika	Brezilya	Güney Afrika
Genelde ziyaretçiler Avrupa Ülkelerinden Diş ve Kozmetik cerrahisinde uzman	Yakınlık nedeniyle en çok ABD vatandaşları tercih ediyor	Yakınlık nedeniyle en çok ABD vatandaşları tercih ediyor	Yakınlık nedeniyle en çok ABD vatandaşları tercih ediyor	Kozmetik cerrahi ile ön plana çıkmaktadır ABD’den %30 ucuz

ABD'den %40 ucuz JCI akreditasyonu yok	Genelde dış ve kozmetik cerrahi ABD'den %25 ucuz 9 JCI akreditasyonu	Genelde dış ve kozmetik cerrahi ABD'den %30 ucuz 3 JCI akreditasyonu	Genelde kozmetik cerrahisinde uzman ABD'den %40 ucuz 24 JCI akreditasyonu	JCI akreditasyonu yok
--	---	---	--	-----------------------------

Araştırmanın daha önceki bölümlerinde de ifade edildiği gibi sağlık turizmi ve medikal turizm için önemli kavramlardan biri de JCI akreditasyonudur. JCI sağlık hizmetleri alanında akreditasyon konusunda tanınmış küresel ve lider bir kuruluştur (Avcıl ve Uslu, 2022). Hasta hizmeti ve hasta güvenliğinin objektif bir değerlendirmesini yapmak kuruluşun öncelikli amaçları olarak ifade edilmektedir. Bu sayede sağlık kuruluşları ve sağlık kuruluşları ile bağlantılı diğer taraflar JCI akreditasyonu hizmeti alarak bu kurumun köklü uzmanlığından yararlanma şansını elde etmektedir (Şahin, 2020). Akreditasyon hizmeti için JCI'yi tercih eden kuruluşlar, hizmet verdiği hasta sayısını artırmakta ve kuruluşunu dünya çapında öne çıkartarak buna destek olacak mükemmellik taahhüdünü devam ettirebilmektedirler. Tablo 3'te ülkelerin JCI akredite kurum sayıları yer almaktadır.

Tablo 3. Ükelere JCI Akreditasyonu Almış Kurum Sayıları

Ülke	Akredite Kurum Sayısı	Ülke	Akredite Kurum Sayısı
Arjantin	5	Ermenistan	1
Avusturya	2	Azerbaycan	2
Bahamalar	1	Bahreyn	4
Bangladeş	2	Barbados	1
Belçika	4	Brezilya	76
Bulgaristan	1	Şili	1
Çin	1	Kolombiya	9
Kosta Rika	2	Hırvatistan	1
Çekya	1	Dominik	1
Ekvator	1	Mısır	11
Gürcistan	4	Yunanistan	2
Hindistan	61	Endonezya	26
İrlanda	33	İsrail	12
İtalya	28	Japonya	25
Sudan	8	Kazakistan	8
Kenya	3	Kuveyt	5
Lübnan	7	Lüksemburg	3
Makedonya	2	Malezya	17

Meksika	14	Myanmar	5
Hollanda	8	Nijerya	2
Umman	7	Pakistan	7
Panama	2	Peru	13
Filipinler	7	Portekiz	7
Katar	25	Romanya	4
Suudi Arabistan	109	Slovenya	2
Güney Kore	6	İspanya	36
Sri Lanka	3	Tayvan	5
Tayland	64	Türkiye	40
Ukrayna	1	Birleşik Arap Emirlikleri	221
Özbekistan	2	Vietnam	10

Kaynak: JCI'den yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 3'te ülkelere JCI Akreditasyonu almış kurum sayıları yer almaktadır. Dünya genelinde JCI akreditasyonu açısından ilk sırayı 221 kurum ile Birleşik Arap Emirlikleri almaktadır. İkinci sırayı 109 kurum sayısı ile Suudi Arabistan izlemektedir. İlgili ülkeleri 76 kurumla Brezilya, 64 kurumla Tayland ve 61 kurumla Hindistan izlemektedir. Türkiye ise 40 akredite kurum sayısı ile 6. sırada yer almaktadır. Bu durum da Türkiye'nin sağlık turizmi açısından önemli bir durum olarak kabul edilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Turizm ülkelerin ekonomileri için büyük bir önem teşkil etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için turizm ödemeler dengesine olan katkı sağlamaktadır. Türkiye için de benzer bir durum söz konusudur. Türkiye turizmi genel olarak ihracatının yaklaşık %20'lik kısmını oluşturmaktadır (Erol ve Oğuz, 2017). Bu bağlamda da hem klasik turizm hem de alternatif turizm çeşitleri Türkiye turizmine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu alternatif turizm türlerinden biri de sağlık turizmidir. Sağlık turizmi turizm gibi güçlü getiriye sahip olan bir sahanın en güçlü sac ayaklarından birini oluşturmaktadır (Aydın, 2012; Sulku, 2017; Timur ve Oğuz, 2018; Kuzhan ve Gönen, 2024). Türkiye 2023 yılında Türkiye'yi ziyaret eden gelen sağlık turisti sayısı 1,4 milyon kişi, bu alandan turizm gelirleri ise yaklaşık 2,3 milyar dolara ulaşmıştır. 2024 yılında bu sayı yaklaşık 2,5 milyona ulaşmıştır. Buna paralel olarak elde edilen gelir de önemli ölçüde artmıştır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'nin bu alandaki yükselişi hiçbir sektörde görülmeyen bir ivme ile devam etmektedir. Türkiye'nin sağlık turizmi açısından tercih edilmesinin en büyük nedenlerinden biri ise JCI Akreditasyonu almış sağlık kurumu sayısının dünya çapında değerlendirildiğinde iyi bir seviyede olması ve Türkiye'nin bu sektörde kendisini kanıtlamış olmasıdır. Türkiye toplamda 40 JCI Akreditasyonu almış kurum sayısı ile pazarda önemli bir konumda yer almaktadır.

Sağlık turizminin Türkiye için diğer bir önemli özelliği ise sağlık amacıyla gelen turistlerin diğer turistlere göre daha fazla para bırakmasıdır. 2024 yılı verilerine göre Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin kişi başı harcamaları 1000 ile 1200 dolar arasında değişiklik göstermektedir. Bu sayı genel olarak sağlık turizmi amacıyla ziyaret edenlerde 2.000-3.000 dolar; medikal turizm amacıyla ziyaret edenlerde ise 10.000-12.000 dolar arasında değişmektedir. Bu bağlamda sağlık turizminin genel

turizm içerisindeki payının artırılması Türkiye'nin toplam turizm gelirlerinin de artmasını sağlayacaktır. Diğer taraftan sağlık turizmi amacıyla gelen turistlerin alışveriş turizmi için de önemli bir gelir yarattığı bilinmektedir. Bu bağlamda turizmin çarpan etkisi de göz önüne alındığında sağlık turizminin önemi bir kez daha gözler önüne serilmektedir. Türkiye'nin sağlık turizmi sayesinde elde ettiği hatırı sayılır maddi gelir ve sağlık sektöründen alınan memnuniyet neticesinde ülkenin prestijinde oluşan olumlu etki belki de desteklenmesi gereken en önemli sektörlerden olduğunun kanıtlamaktadır. Ancak Türkiye'nin sağlık turizminin her alt başlığında bu kadar başarılı olduğunu da söylemek mümkün değildir. Türkiye'nin özellikle üçüncü yaş turizmi ve engelsiz turizm alanlarında da yatırım yapması gerekmektedir. Bu bağlamda da ileride yapılacak olan araştırmalarda ilgili turizm çeşitlerine yönelik kapsamlı araştırmalar yapılmasının da hem Türkiye ekonomisi için hem de sağlık turizmi alanında çalışanlar için önemli olduğu görülmüştür.

Kaynakça

- Akoğlan-Kozak, M., Evren, Ş. ve Çakır, O. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1): 7-22.
- Avıl, S. ve Uslu, K. (2022). JCI Sağlık Standartlarının Akreditasyonunun Türkiye'de Uygulanmasında Üniversite ve Devlet Hastanelerinin Hizmet Kalitesinin İncelenmesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 23(1): 279-297
- Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1 (23): 91-96.
- Cankül, D. (2015). Üçüncü Yaş Turizmi. S.P. Temizkan (Ed). *Sağlık Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Civelek, A. (2010). Turizmin Sosyal Yapıya ve Sosyal Değişmeye Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13(1): 331-350.
- Çavdırılı, C.M. (2019). Alternatif Turizm. N. Kozak (Ed). *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/alternatif-turizm> (Erişim tarihi: 07.12.2024).
- Deloitte (2008). Medical Tourism. Consumers in Search of Value, Deloitte Center for Health Solutions, 1-28. <https://www.globalwellnesssummit.com/wp-content/uploads/Industry-Research/> (Erişim tarihi: 01.12.2024).
- Dursun, K., Sormaz, Ü. ve Pekerşen, Y. (2022). Geriatri Turizmine Kavramsal Bir Bakış. *International Journal of Tourism and Destination Studies*, 1(1): 1-11.
- Erol, E. ve Oğuz, Y.E. (2017). Turizmin İhracat ve İthalata Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Analiz: Türkiye Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 4(4): 118-133.
- Gülenç, S. (2019). Dental Turizm. N. Kozak. *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/dental-turizm> (Erişim tarihi: 24.12.2025).
- Joint Commission International (2024). JCI Akreditasyonu Almış Sağlık Kurumu Sayısı. <https://www.jointcommissioninternational.org/> (Erişim tarihi: 09.12.2024).
- Kılınç, İ. (2024). Türkiye'de Uygulanan Kalkınma Planlarının Turizm Sektörü Açısından İncelenmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3): 475-490.
- Kozak, N., Akoğlan Kozak, M. ve Kozak, M. (2024). Genel Turizm: İlkeler ve Kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık
- Kuzhan, K. ve Gönen, S. (2024). Türkiye'de Sağlık Turizmi ve Pazarı Üzerine Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1): 27-50.

- Sarı, Y. ve Oğuz, Y.E. (2018). Reel Döviz Kurlarının Turizm Talebine Etkisi Üzerine Karşılaştırmalı Nedensellik Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66): 603-620.
- Sevim, F., Gül, B. ve Akbulut, Y. (2024). Dijital Sağlık Uygulamalarının Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal Turizm Açısından Değerlendirilmesi: Sistematik Bir Derleme. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22: 334-353.
- Sulku, S.N. (2017). Sağlık Turizminde Türkiye'nin Dünyadaki Yeri ve Potansiyeli. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 3(1): 99-133.
- Şahin, D. (2020). JCI Akreditasyonu ile Türkiye’ de Sağlık Hizmetlerinin Kalite ve Akreditasyonu İlgili Kuruluşların Çalışmalarına İlişkin Araştırma. *Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Dergisi*, 3(1): 1-16.
- Şengül, H. ve Bulut, A. (2019). Sağlık Turizmi Çerçevesinde Türkiye’de Termal Turizm: Bir SWOT Analizi Çalışması. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 4(1): 55-70.
- Özdemir, C. ve Konak, S. (2015). Medikal Turizm Kavramı ve Türkiye’de Medikal Turizm. S.P. Temizkan (Ed). *Sağlık Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Temizkan, S. (2015). *Sağlık Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Timur, B. ve Oğuz, Y.E. (2018). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Rekabet Analizi ve Öncelikler. VII. Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu, 20-21 Nisan 2018, İskenderun.
- Timur, B. ve Oğuz, Y.E. (2019). Eskişehir Erişilebilir Turizme Uygun mu? *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(4): 360-371.
- Tokmak, C. (2015). Termal Turizm. S.P. Temizkan (Ed). *Sağlık Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı (2024). <https://www.saglik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 06.12.2024)
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (2024). <https://ticaret.gov.tr/> (Erişim tarihi: 02.12.2024).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2024). Türkiye Turizm İstatistikleri. <https://tuik.gov.tr> (Erişim tarihi: 08.12.2024).
- Yılmazdoğan, O.C. (2015). Engelsiz Turizm. S.P. Temizkan (Ed). *Sağlık Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zengin, B. (2010). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisine Reel ve Moneter Etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1): 102-126.